

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 509)

Adana Milletvekili Ahmet Akgün Albayrak ve 3 Arkadaşının, 30.4.1985 Gün ve 3186 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerin Kuruluşu Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/459)

T.B.M.M. Anavatan Partisi

Grup Başkanlığı

Sayı : 07-91/69

8.1.1991

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

30.4.1985 gün ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerin Kuruluşu Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Gereçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

A. Akgün Albayrak

Adana

Rıza Şimşek

Erzurum

Galip Demirel

Malatya

Şadan Tuzcu

Rize

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bilindiği üzere, Tarım Satış Kooperatifleri; üreticilerin, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla kendi aralarında kurdukları tüzel kişiliğe haiz kuruluşlardır.

Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin işletmecilik faaliyetlerinin gerektirdiği kaynağın yaratılabilmesi amacıyla Yüksek Planlama Kurulu kararına dayanılarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, T.C. Ziraat Bankası ve ilgili Birliklerin yetkili temsilcilerinin iştirakiyle bir çalışma grubu teşkil edilmiştir. Bu konuda yürütülen çalışmalar sonucunda, Birliklere ait işletme ve fabrikalardan uygun bulunanların, aynı sermaye olarak, kurulacak anonim şirketlere devredilmesi, prensip olarak benimsenmiştir.

Ancak, söz konusu işletme ve fabrikaların devir işlemlerinden ve buna bağlı olarak kurulacak şirket hisselerinin daha sonra üreticiler ile diğer gerçek ve tüzel kişilere intikal ettirilmesinden doğacak vergi ve benzeri yükümlülükleri, uygulamada ciddi bir darboğaz yaratacaktır.

Öte yandan Bakanlar Kurulunun 22.3.1990 tarihli ve 90/278 sayılı Kararı ile Tarım Satış Kooperatifi anasözleşmesinin 11 ve 14 üncü maddelerinde değişiklik yapılmış ve ek geçici 2 inci madde eklenmek suretiyle, ortakların kooperatiflerine ödedikleri nakdi sermaye paylarının ürüne endekslenerek, çıkan ve çıkarılan ortaklara iade edilecek sermaye payları için, son iş yılında gerçekleşen ortalama ürün alım fiyatının esas alınması öngörülmüştür.

Belirtilen nedenlerle, 3186 sayılı Kanuna bu Kanun Teklifi ile eklenen geçici 5 inci madde ile;

1. Tarım satış kooperatifleri veya birliklerinin müştereken ve sermayesinin % 51'ine sahip olmak üzere kuracakları anonim şirketlere sermaye olarak koyacakları ayınların bu şirketlere devrinden doğan kazançlar ile bu şirketlerdeki hisselerinin devrinden doğacak kazançların kurumlar vergisinden müstesna tutulması öngörülmektedir.

2. Tarım Satış Kooperatifleri ve birliklerinin sermayesinin % 51'ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tescil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile adı geçen kooperatif ve birliklerin bu şirketlerdeki hisselerinin satış ve devri işlemlerinin Sermaye Piyasası Kanununun 28 inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi resim ve harçtan muaf tutulması sağlanmaktadır.

3. Üreticilerin Tarım Satış Kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma ve çıkarılma hallerine bağlı olarak iadesi sırasında sermaye payının ürüne endekslenerek hesaplanması sonucu üreticiler açısından ortaya çıkan kazançların gelir vergisinden müstesna tutulması esası getirilmektedir.

Öte yandan, bu madde kapsamına giren devir ve satış işlemlerinden dolayı ödenmesi gereken katma değer vergisinin ödenmemesini sağlamak için, madde kapsamına giren işlemlerin katma değer vergisi uygulaması açısından, Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ve 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri kabul edilmesi öngörülmektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu
Esas No. : 2/459
Karar No. : 152

21.1.1991

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adana Milletvekili Akgün Albayrak ve dört arkadaşı tarafından hazırlanan ve 8.1.1991 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 10.1.1991 tarihinde Komisyonumuza havale edilen "30.4.1985 Gün ve 3186 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi", Komisyonumuzun 16.1.1991 Tarihinde yaptığı 38 inci birleşimde hükümeti temsilen Sanayi ve Ticaret Bakanının Başkanlığında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

Kanun Teklifi ile, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin işletmecilik faaliyetleri için gerekli olan kaynağın yaratılabilmesi amacıyla, bu birliklere ait işletme ve fabrikalardan uygun görülenlerinin, aynı sermaye olarak kurulacak Anonim Şirketlere devredilmesi ve bu devir işlemleri ile buna bağlı olarak kurulacak şirketlerin hisselerinin üreticiler ile diğer gerçek ve tüzel kişilere intikal ettirilmesinden doğacak vergi ve benzeri yükümlülüklerden muaf tutulması öngörülmektedir.

Komisyonumuzda; teklifte öngörülen Tarım Satış Kooperatifleri ve birliklerinin Anonim Şirket haline dönüştürülmesinin hükümet tarafından uygulanan özelleştirme programı ile paralellik arzettiği, ancak, ülkenin ekonomik hayatında büyük rol oynayan bu kuruluşların yapısal

değişikliğe uğramaları halinde bazı sakıncalar ortaya çıkabileceği, böyle bir düzenlemenin kooperatiflerin yapısına ve yönetimine müdahale anlamına geldiği gibi görüşler yanında; söz konusu kuruluşların anonim şirketlere dönüştürülmesinin yerinde olduğu, böylece çok daha verimli ve faydalı işler yapılabilceği, hatta eğer mümkünse satışa sunulacak hisselerin oranının % 49 değil daha fazla olmasının isabetli olacağı, ayrıca ürüne endeksli sermaye paylarının ortaklara verilmesinin de yerinde bir karar olduğu şeklinde düşünceler ifade edilmiştir. Daha sonra hükümet tarafından yapılan açıklamada, ülke kaynaklarının verimli kullanılması, tüm sektörler itibariyle, dengeli ve uyumlu bir gelişme sağlanması amacıyla uygulamaya konulan ekonomik politikalar çerçevesinde mevzuat yönünden ortaya çıkan değişikliklerin süratle yapıldığı belirtilmiş, ayrıca, bugüne kadar olduğu gibi, Tarım Satış Kooperatifleri ve birliklerinin bundan sonra da serbest rekabet ortamının getirdiği şartlar dahilinde üretken ve verimli birer kuruluş olarak faaliyetlerini sürdürmelerini sağlamak, mevcut fabrika ve işletmeleri daha iyi bir organizasyon yapısına kavuşturmak, ortak üreticilerin hak ve menfaatlerini korumak suretiyle ve tamamen ortak üreticilerin inisiyatifinde olmak kaydı ile gerektiğinde bu tesislerin anonim ortaklığa dönüştürülebilmesi amacıyla bu düzenlemeye gidildiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan kurulacak olan anonim şirketlerin hisse senetlerinin bedelsiz olarak ortak üreticilere verilmesinin düşünüldüğü ve böylelikle üreticilere ek bir gelir kaynağı sağlanacağı belirtilmiş, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri ile kurulacak olan bu şirketlerin üzerinde vergi nedeniyle oluşacak malf külfeti azaltmak için bazı vergi muafiyetlerinin öngörüldüğü ifade edilmiştir. Daha sonra teklif ve gerekçesi benimsenerek maddelerine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Teklifin 1 inci maddesinde 3 üncü fıkraya olarak yer alan “Üreticilerin tarım satış kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma ve çıkarılma hallerine bağlı olarak iadesi sırasında, sermaye payının ürüne endekslenerek hesaplanması sonucu üreticiler açısından ortaya çıkan kazançlar Gelir Vergisinden istisna edilir.” şeklindeki hükmün devamlı uygulanacak nitelikte olması, bu nedenle de teknik yönden Kanuna eklenecek bir ek madde şeklinde tedvininde yarar olacağı görüşünden hareketle sözü edilen hüküm teklife yeni bir çerçeve 1 inci madde şeklinde eklenmiş,

Teklifin 1 inci maddesi 2 nci madde olarak ve maddenin 1 ve 2 nci fıkralarında yer alan “% 51” oranının önüne “en az” ibaresi eklenerek ve 3 üncü fıkrası ise yukarıdaki gerekçe ile metinden çıkarılmak suretiyle değiştirilmiş,

Teklifin yürürlüğe ilişkin 2 nci maddesi 3 üncü madde olarak aynen, yürütmeye ilişkin 3 üncü maddesi ise 4 üncü madde olarak ve “Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür” şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Ayrıca, Teklifin başlığı, yapılan yeni düzenleme de dikkate alınarak “3186 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna Bir Ek ve Bir Geçici Madde Eklennesi Hakkında Kanun Teklifi” şeklinde değiştirilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Yusuf Bozkurt Özal
Malatya
Sözcü
Reşit Ülker
İstanbul
Üye
Ömer Okan Çağlar
Aydın

Üye
A. *Şamil Kazoğlu*
Bolu
Üye
Ünal Akkaya
Çorum
Üye
Erdal Kalkan
Edirne
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Erol Zeytinoglu
Eskişehir

Üye
Erol Güngör
İzmir
(Muhalefet şerhim ektedir)

Üye
Ülkü Söylemezoglu
Kahramanmaraş

Üye
Cemal Seymen
Nevşehir
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Şevki Göğüsger
Kırşehir
Üye
Ali Talip Özdemir
Konya

Başkanvekili
Hazım Kutay
Ankara
Üye
Nihat Türker
Afyon
Üye
Hilmi Ziya Postacı
Aydın
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Sait Ekinci
Burdur
Üye
İsmail Şengün
Denizli
Üye
Togay Gemalmaz
Erzurum

Üye
A. *Aykon Doğan*
Isparta
(İmzada bulunamadı)

Üye
Birgen Keleş
İzmir
(Muhalefet şerhim ektedir)

Üye
Mahmut Alınak
Kars
(Muhalefifim)

Üye
Mustafa Şahin
Kayseri

Üye
Mustafa Dinek
Konya
Üye
Sümer Oral
Manisa
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Mahmut Öztürk
Niğde
(Muhalefet şerhim eklidir)
Üye
Zeki Çeliker
Siirt

Üye
Birsel Sönmez
Niğde
Üye
Enis Tütüncü
Tekirdağ
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Tevfik Ertüzün
Zonguldak
(Muhalefet şerhim eklidir)

MUHALEFET ŞERHİ

Teklif önce 2834, daha sonra da 3186 sayılı Yasayla kurulan Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerine ait İşletme ve fabrikaların Anonim Şirket Haline Getirilirken bir takım vergilerden muaf tutulmasını amaçlıyor gibi görünmektedir.

Ancak bu tasarının yasallaşmasının ardından Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Fabrika ve İşletmelerinin Anonim Şirket Haline getirilmesi uygulamasına başlanacak ve giderek bu işletme ve fabrikalar kooperatiflerden ve Birliklerden, dolayısıyla Kooperatif ortaklarından koparılacaktır. Sonuçta ortaklar ve Birlikler bu uygulamadan büyük zarar göreceklerdir. Bu uygulama Türk Kooperatifçiliğine büyük zarar verecektir.

Bu gerekçelerle görüşülmekte olan Kanun Teklifine muhalifiz.

Hilmi Ziya Postacı
Aydın
Birgen Keleş
İzmir
Erdal Kalkan
Edirne

Erol Güngör
İzmir
Enis Tütüncü
Tekirdağ
Cemal Seymen
Nevşehir

MUHALEFET ŞERHİ

3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerin Kuruluşu Hakkındaki 1 inci maddeye eklenen Geçici 5 inci madde ile söz konusu Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin sahip oldukları her türlü varlıkların, esas sahiplerinin iradesine başvurmaksızın, kurulması istenen Anonim Şirketlere devredilmek suretiyle, bu birliklerin zaman içerisinde tasfiye edileceği endişesini taşımaktayız.

Böyle bir düzenleme ile Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri ortaklarına ağır bir darbe indirileceği gibi ülke tarımı ve çiftçisi de kendi kaderine terkedilmiş olacaktır.

Bu sorumluluğa katılmadığımız için teklife muhalif kalıyoruz.

Sümer Oral
Manisa

Mahmut Öztürk
Niğde

Tevfik Ertüzün
Zonguldak

ADANA MİLLETVEKİLİ AHMET AKGÜN ALBAYRAK VE 3 ARKADAŞININ TEKLİFİ
30.4.1985 Gün ve 3186 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerin Kuruluşu Hakkında
Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 30.4.1985 gün ve 3186 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 5 inci madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5. — 1.1.1991 - 31.12.1995 tarihleri arasında uygulanmak üzere;

3186 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan ve 2834 sayılı Kanunun 21’inci maddesinde belirtilen muafiyetlerden yararlanan tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin müştereken ve sermayesinin % 51’ine sahip olmak üzere kuracakları anonim şirketlere sermaye olarak gösterecekleri ayınların bu şirketlere devrinden doğan kazançlar ile bu şirketteki hisselerinin, birbirlerine, kooperatif ortağı üreticilere, kooperatif, birlik ve şirket çalışanlarına veya borçların tasfiyesi amacıyla gerçek ve tüzel kişilere satışı veya bedelsiz devri işlemlerinden doğan kazançlar Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin sermayesinin % 51’ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tescil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile adı geçen kooperatif ve birliklerin bu şirketlerdeki hisselerinin yukarıda belirtilen kişi ve kuruluşlara satışı veya devri işlemleri Sermaye Piyasası Kanununun 28’inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Ayrıca, üreticilerin tarım satış kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma veya çıkarılma hallerine bağlı olarak iadesi sırasında, sermaye payının ürüne endekslenerek hesaplanması sonucu üreticiler açısından ortaya çıkan kazançlar Gelir Vergisinden istisna edilir;

Bu madde kapsamında yapılan işlemler, katma değer vergisi uygulaması bakımından, Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ve 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri gibi addolunur.”

Yürürlük

MADDE 2. — Bu Kanun hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Sanayi ve Ticaret Bakanı yürütür.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

3186 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanuna Bir Ek ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 30.4.1985 tarihli ve 3186 sayılı Kanuna aşağıdaki ek 1 inci madde eklenmiştir.

“EK MADDE 1. — Üreticilerin tarım satış kooperatiflerine ödedikleri sermaye paylarının çıkma ve çıkarılma hallerine bağlı olarak iadesi sırasında, sermaye payının ürüne endekslenerek hesaplanması sonucu üreticiler açısından ortaya çıkan kazançlar Gelir Vergisinden istisna edilir.”

MADDE 2. — 30.4.1985 gün ve 3186 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 5 inci madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5. — 1.1.1991 - 31.12.1995 tarihleri arasında uygulanmak üzere;

3186 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan ve 2834 sayılı Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen muafiyetlerden yararlanan tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin müştereken ve sermayesinin en az % 51'ine sahip olmak üzere kuracakları anonim şirketlere sermaye olarak gösterecekleri ayınların bu şirketlere devrinden doğan kazançlar ile bu şirketteki hisselerinin, birbirlerine, kooperatif ortağı üreticilere, kooperatif, birlik ve şirket çalışanlarına veya borçlarının tasfiyesi amacıyla gerçek ve tüzel kişilere satışı veya bedelsiz devri işlemlerinden doğan kazançlar Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin sermayesinin en az % 51'ine sahip oldukları şirketlerin kuruluş, tescil, hisse senedi çıkarma işlemleri ile adı geçen kooperatif ve birliklerin bu şirketlerdeki hisselerinin yukarıda belirtilen kişi ve kuruluşlara satışı veya devri işlemleri Sermaye Piyasası Kanununun 28 inci maddesindeki kesintiler ile her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Bu madde kapsamında yapılan işlemler, katma değer vergisi uygulaması bakımından, Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ve 39 uncu maddelerinde yazılı devir işlemleri gibi addolunur.”

Yürürlük

MADDE 3. — Teklifin 2 nci maddesi, 3 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.